

4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi ‘Geçmişimi Öğreniyorum’ Ünitesindeki Geliştirme Düzeyi Kavramları Üzerine Öğrencilerin Geliştirdikleri Metaforlar¹

The Metaphors Developed By Students for The Concepts In “I Learn My Past’ Unit Of Social Studies

Osman YILMAZ^a, Gülşen ALTINTAŞ^b

^aMehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye.

^bManisa Celal Bayar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim Dalı, Manisa, Türkiye.

Öz

Bu çalışmanın amacı, öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde “ Geçmişimi Öğreniyorum” ünitesinde yer alan geliştirme düzeyindeki kavramlarına yönelik sahip oldukları metaforik algılarının ortaya çıkarılmasıdır. Araştırmanın çalışma grubu, Cumhuriyet ilkokulu 4.sınıfta öğrenim gören 55 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri, nitel araştırma yöntemi ile elde edilmiştir. Çalışmada olgu bilim deseni kullanılmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Her öğrencinin “Aile, Akrabalık, Cumhuriyet, Giyim, “ kavramlarını “..... gibidir; çünkü.....” cümlesini tamamlamasıyla veriler elde edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin kavramlarla ilgili olarak geçerli 71 farklı metafor üretmiştir. Bu metaforlar ortak özellikleri bakımından 4 kavramsal kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler ve öğrencilerin ürettiği metaforların frekanslarına bakılmıştır.

Abstract

In this research, the metaphors developed by 4th grade primary school students for the concepts in “I learn my past” unit is development level of Social Science course were examined. Working group consists of 4th grade 55 students in Cumhuriyet Primary School. Students were taught to develop metaphors in the teaching process. The students were asked for developing metaphors seventy one concepts by completing the sentences such as; “Family, Kinship, Republic, Clothes,” concepts “..... like; because ..... “. Metaphors were categorised and analyzed according to the classification. In the study, content analysis technique was used and the data were analyzed with quantitative method. The metaphors, the students developed for the concepts, were analyzed and interpreted considering their gender.

Anahtar Kelimeler

sosyal bilgiler
metafor
metaforik düşünce

Keywords

social studies
metaphor
metaphoric thinking

¹ Bu çalışma X. European Conference on Social and Behavioral Sciences Sarajevo, Bosnia and Herzegovina – May 19-22, 2016 sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Extended Abstract

Metaphorical thinking involves employing a familiar object or event as a conceptual tool to elucidate features of a more complex phenomenon or situation. Accordingly, the two main concepts involved in any figurative comparison are called “the metaphor topic” and “the metaphor vehicle.” The metaphor topic is the subject of a figurative statement (i.e., “family” in “family is like a tree”), and the metaphor vehicle is the concept that is used to say something new about the metaphor topic (i.e., “tree” in “family is like a tree”). It is suggested that the metaphor vehicle provides properties that can be attributed to the metaphor topic. It acts as a lens, a screen, or a filter through which the metaphor topic is (re)viewed. Consequently, for anything to deserve the label “metaphor,” at least the following three questions need to be answered: 1. Which of terms is metaphor? 2. Which is the metaphor topic and which is the metaphor vehicle? 3. Which characteristics can and should be mapped from the metaphor vehicle to the metaphor topic?

The main purpose of this study was to explore entry level developed by 4th grade primary school students about the concepts in “*Family, Kinship, Republic, Clothes*” through the use of metaphors. The participants for this study included a total of 55 students (4th grade 55 students in Cumhuriyet Primary School) during the 2014-2015 school year. Out of 151 participants, 50,9% were female and 49,1% were male. Out of 71 metaphors were category separated. The first category was “I know my family” . 20 were related to the concrete conception (Tree, School, the Sun, Fruit) while the rest 14 were related to the abstract concept (love, happy, Family, society). The content analysis technique was used to analyze and interpret the study data. The second category was “Cultural diversity “ . 11 were related to the concrete conception (ornament , cover) while the rest 6 were related to the abstract concept (protection, religion, style). The third category was “ From past to future” . 10 were related to the concrete conception (house, the Sun) while the rest 10 were related to the abstract concept (independence ,Freedom). The content analysis technique was used to analyze and interpret the study data.

As a result, more abstract concepts concrete concepts for their preferred development concept has been observed that students try to embody more. Given the level of development of students while they are located in the middle of the concrete operational stage. the creation of benefits for Social Studies program is the acquisition of affective domain’ learning my history unit was examined for cognitive abilities and psychomotor skills deficiencies have been observed. Exposing the teaching process based on knowledge of the students can move on to the lead in the abstract concept of binding enrichments gains. affective skills of the students highlighting the achievements of the program is expected to support lifelong learning. Metaphors can be carried out with the help of investigated at what level these skills.

1. Giriş

Metaforlar, bireyin belli bir olguyu başka bir olgu olarak görmesine olanak tanır (Clarken, 1997). Metafor ilk kez 1980’de Lakoff ve Johnson’ın “Metaphors We Live By” isimli çalışmalarında zihinsel gelişim aracı olarak ifade edilmiştir (Beşkardeş, 2007; Töremen ve Döş, 2009). Bilinçli ya da bilinçsiz biçimlerde günlük düşüncelerimizi ve eylemlerimizi yönetmekle beraber, gerçeğin ve yaşantının nasıl yorumlandığını göstermek için kullanılmaktadırlar (Kılıç ve Arkan, 2010). Metafor kullanımı, bireylerin bilinmeyenle bilinenle ilişkilendirerek, kavramlar arasında yeni bağlantılar kurmaya çalışmasıyla bireylerde yaratıcılığı geliştirmektedir (Aydoğdu, 2008). Metafor, bir bireyin yüksek düzeyde soyut, karmaşık veya kuramsal bir olguyu anlamada ve açıklamada ise koşabileceği güçlü bir zihinsel araç olarak değerlendirilmektedir (Yob,2003). Metafor anlamak istediğimiz nesneyi veya olguyu, başka bir anlam alanına ait olan kavramlar ağına bağlanarak, yeniden kavramlaştırılmamızı, değişik yönlerden görmemizi ve daha önceden gözden kaçan bazı durumları aydınlatmamızı sağlar (Taylor,1984).

Özellikle zor kavram ve terimlerin öğrenimi sürecinde, soyut kavramların somutlaştırılmasında ve görselleştirmesinde metaforlar son derece önemlidir. Bireylerin dünyalarını anlamlandırma ve yapılandırılmalarına yönelik güçlü bir zihinsel haritalama ve modelleme aracı olmasının etkisi büyüktür (Arslan ve Bayrakçı, 2006). Metaforların eğitim alanında kullanılmasının birçok yararı vardır. Öğrenme için faydalı araçlar olup motivasyonu artırır, bilginin akılda kalmasını sağlar, sezgileri geliştirebilir, duygusal gelişimi iyileştirebilir, sınıf korkusunu ve isteksizliğini ortadan kaldırır, yaratıcı ve keşfedici öğrenme sağlar ve hayal gücünü geliştirir (Arslan ve Bayrakçı, 2006; Fretzin, 2001; Hanson, 1993; Osborn, 1997; Sanchez, Barreiro & Maojo, 2000).

Sosyal Bilgileri tanımlayabilmek için amaçlarını anlamak gerekir. Disiplinler arası çalışan Sosyal Bilgiler sosyal bilimlerin pedagojiyle harmanlanmış şekli olarak bilinmektedir (Akt. Evans, 2004; Ochoa-Becker ve Engle, 2007). Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS) tarafından Sosyal Bilgilerin amaçları, toplumsal yaşam çerçevesinde, bireysel ve kültürel kimliği tanımlama; okulda ve toplumda katılım ve gözlem etkinliklerini gerçekleştirme; dünya ile ilgili önemli konulara ilişkin duyarlılık geliştirme; demokratik ilkelere dayalı olarak karar verme becerisi kazanma ve toplumsal olaylara vatandaş olarak katılma şeklinde sıralanmaktadır (NCSS, 1992).

Sosyal Bilgiler insanların çevreleriyle olan ilişkilerini esas alarak kültürel mirasın yaşayan özelliklerini ve bireyler üzerindeki etkilerini inceleyen bir derstir (Güngördü, 2001) . Sosyal Bilgiler sıralanan bu özellikleri ile , bireylerin yaşamlarında önemli bir yer tuttuğunu söyleyebiliriz.

Bu çalışmayla *öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde “ Geçmişimi Öğreniyorum”* ünitesinde yer alan geliştirme düzeyi kavramlarına yönelik sahip oldukları metaforik algılarının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Öğrencilerin üniteye geçen geliştirme düzeyindeki 4 kavramı nasıl ifade ettiğini, nasıl anlamlandırdıklarını ve imgesel olarak nasıl nitelendirdiklerini belirlemek araştırmanın temel çıkış noktasını oluşturmaktadır. Bu doğrultuda aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde “ Geçmişimi Öğreniyorum” ünitesinde yer alan geliştirme düzeyi kavramlarına yönelik algılarını en fazla hangi metaforlar aracılığı ile açıklamaktadır?
2. Öğrencilerin geliştirme düzeyi kavramlarına ilişkin metaforların ortak özellikleri dikkate alınarak oluşturulan kavramsal kategoriler nelerdir?
3. Öğrencilerin üniteye yer alan geliştirme düzeyi kavramlarına yönelik sahip oldukları metaforik algılarının ortaya koydukları ortak metaforlar nelerdir?

2. Yöntem

2.1 Çalışmanın Deseni

Araştırmada öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde “ Geçmişimi Öğreniyorum” ünitesinde yer alan geliştirme düzeyi kavramlarına yönelik algılarını belirtmek için oluşturdukları metaforları incelemek amacıyla nitel araştırma yöntemleri içinde kullanılan olgu bilim deseni kullanılmıştır. “Olgu bilim deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanılmasıdır” (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

2.2 Çalışma Grubu

Çalışmanın evrenini Manisa ili Demirci ilçesinde öğrenim gören ilkokul 4. Sınıf öğrencilerinden oluşturmaktadır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemi içerisinde ele alınan ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Bu araştırma, 2014-2015

öğretim yılı bahar döneminde Cumhuriyet İlkokulu 4. Sınıf Sosyal Bilgiler dersindeki 55 öğrenci ile yürütülmüştür.

Araştırmanın çalışma grubunu, 2014- 2015 eğitim öğretim yılında eğitim görmekte olan, Manisa'nın, Demirci ilçesindeki bir ilkokulunun 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %50,9'u kız, %49,1'i erkektir. Doğum sırası göz önüne alındığında 50,9 'u birinci çocuk; 43,6 ikinci;5,5 üçüncü çocuk oldukları gözlenmiştir.

2.3 Veri Toplama Aracı

Çalışma araştırmaya katılan öğrencilerin 4. Sınıf Sosyal Bilgiler "Geçmişimi Öğreniyorum" ünitesinde yer alan geliştirme düzeyi kavramlarına yönelik düşüncelerini belirlemek için, "Aile..... gibidir; çünkü ....." ifadesinin yazılı olduğu bir kağıt verilmiş ve cümleyi tamamlamaları istenmiştir. Öğrencilerin metaforla ilgili kısa bir açıklama yapılmıştır. Öğrencilerin sadece tek bir metafor üretmeleri ve düşüncelerini yazmaları istenmiştir. Bu uygulama, sınıf öğretmeninden izin alınarak, araştırmacı tarafından yapılmıştır.

Metaforların kullanıldığı çalışmalarda "gibi" sözcüğü genel olarak zihinsel imgenin konusu ve zihinsel imgenin kaynağı arasındaki bağı daha açıklamak için kullanılırken "çünkü" sözcüğü ise üretilen metaforlara mantıksal dayanak sağlamak amacıyla kullanılır (Saban, 2009). Öğrencilerin 4. Sınıf Sosyal Bilgiler "Geçmişimi Öğreniyorum" ünitesinde yer alan geliştirme düzeyi kavramlarıyla (Aile, Akraba, Cumhuriyet, Giyim) ilgili yazmış olduğu metaforlar ve bunlara getirdikleri açıklamalar veri kaynağını oluşturmuştur. "Aile.....gibidir" ifadesiyle öğrencinin kavramı nasıl algıladığı, "çünkü..." kısmıyla da algıladığı kavramı nasıl ifade ettiği ortaya konulmuştur.

2.4 Verilerin Analizi

Araştırmada, toplanan veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. İçerik analizinde temel amaç, araştırma sonucunda elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için yapılan işlem ise, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım & Şimşek, 2005). Analiz sürecinde betimsel analiz teknikleri de kullanılmıştır. Betimsel analizde amaç araştırma sonucunda elde edilen bilgileri düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, öncelikle sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri incelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır. Betimsel analizde ayrıca, bireylerin görüşlerini yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir (Yıldırım & Şimşek, 2005). Geliştirilen metaforlar sırasıyla Kodlama, Sınıflama, Kategori geliştirme, Geçerlik ve güvenilirlik ve Verilerin bilgisayar ortamına aktarılması olmak üzere beş aşamada analiz edilmiştir (Saban, 2009).

1.Kodlama aşaması: Öğrencilerin ürettiği metaforlar alfabetik sıraya göre dizilmiş ve her öğrencinin ifade ettiği metaforlar kodlanmıştır.

2.Sınıflama aşaması: Bu kısımda içerik analizi yapılmıştır. Öğrencilerin yazdıkları metaforlar tekrar gözden geçirilip, cümlelerde benzeyen, benzetilen ve bunlar arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Bu araştırmada bir öğrenci kavramlar için metafor yapmış ancak gerekçe bildirmemişse araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır.

3.Kategori geliştirme aşaması: Bu aşamada öğrenciler tarafından oluşturulan farklı metaforların nasıl kavramsallaştırıldığına bakılmış ve üretilen her metafor bir tema ile ilişkilendirilmiştir. Verilerden çıkan kavramlara göre kodlamalar, kategori ve temalar oluşturulmuştur.

4.Geçerlik ve güvenilirlik aşaması: Bu aşamada üretilen metaforların ilgili tema kavramsal kategori ve kodları temsil edip etmediğini belirlemek amacıyla bir Sosyal Bilgiler öğretmenine, iki eğitim bilimleri uzmanının görüşüne başvurulmuştur. Uzmanlara öğrenciler tarafından yapılan ve harf sırasına koyulan metafor listesi ile kategorileri içeren liste verilmiştir. Araştırmanın güvenilirliği Miles ve Huberman (1994) tarafından geliştirilen güvenilirlik formülü (Güvenirlik = görüş birliği / görüş birliği + görüş ayrılığı) kullanılarak hesaplanmıştır. Bunlar, uzmanlar tarafından geniş alan kavramsal kategorisinde alınan "Aile", "Akrabalık" "Giyim " ve " Cumhuriyet" metaforlarıdır. Buna göre 71 metafor üzerinde uzmanlarla görüş birliğine varılmıştır. Yapılan hesaplamada güvenilirlik 0.92 olarak bulunmuştur. Uzman ve araştırmacı değerlendirmeleri arasındaki uyumun %90 ve üzeri olduğu durumlarda istenilen düzeyde bir güvenilirlik sağlanmış olmaktadır (Saban, 2009).

Nitel bir araştırmada toplanan verilerin ayrıntılı rapor edilmesi, araştırmacının açıklamalarda bulunması geçerlik için önemli bir ölçüttür, katılımcıların doğrudan düşüncelerine yer verip alıntılarda bulunmak ve bunlardan yola çıkarak sonuçları açıklamak geçerlik için önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu amaçla çalışmada öğrenci görüşlerinden alıntılar yapılacaktır.

5.Verilerin bilgisayar ortamına aktarılması: Bu aşamada oluşturulan metaforlar ve temalar ilgili veriler bilgisayar ortamına taşınmıştır. Bu işlemten sonra, her bir metaforu ve kategoriye temsil eden öğrenci sayısı (f) ve yüzdesi (%) hesaplanmıştır.

3. Bulgular

Araştırma kapsamına alınan 4. sınıf öğrencileri Sosyal Bilgiler Dersinde “ Geçmişimi Öğreniyorum” ünitesinde yer alan geliştirme düzeyindeki 4 kavrama ilişkin olarak toplam 71 adet geçerli metafor üretmişlerdir. Öğrencilerin metaforlara ilişkin görüşleri sunulurken kodlamalar kullanılmıştır. Kodlamada kullanılan ilk harf öğrenciyi ve rakam ise sırasını, ifade etmektedir. Öğrencilerin bu kavramlara ilişkin ürettikleri metaforlar alfabetik sıraya göre sıralandığında toplam 55 öğrenci ile en çok tekrar eden ilk beş metafor ;»Kardeşlik« metaforu 13 öğrenci ile ilk sırayı almıştır. “Sevgi “ metaforu 11 öğrenci ile ikinci sırada yer alırken,” Zincir” metaforu 10 öğrenci ile üçüncü, “Koruma, Güneş, Bağımsızlık “metaforu 7 öğrenci ile dördüncü, “Ağaç, Aile, “ 6 öğrenciyle metaforları beşinci sırada yer almıştır. Geriye kalan metaforları oluşturan öğrencilerin sayısı 1 ile 5 arasında değişmektedir. Araştırmada yer alan geliştirme düzeyi kavramına ilişkin oluşturulan metaforlar gerekçeleri dikkate alınarak değerlendirilmiş ve kategorilere ayrılmıştır. Değerlendirme sonucunda metaforlar üç ana kategoriye ayrılmıştır. Bunlar “*Ailemi Tanıyorum*”, “*Kültürel Zenginlik* “ ve “ *Geçmişten geleceğe*” kategorileridir. Aşağıda bu kategorilere ait metaforlar alt kategoriler halinde sınıflandırılarak verilmiştir.

“Ailemi Tanıyorum” Kategorisi

Öğrenciler “Ailemi tanıyorum” kategorisinde yer alan “Aile ve Akrabalık “geliştirme kavramlarında somut benzetme yönünde 20 adet metafor, 14 soyut benzetme yönünde toplam 55 öğrenci tarafından üretilmiştir. Bu kategoriye oluşturan metaforlar 55 öğrenci tarafından 20 somut, 14 soyut metafor geliştirildiği görülmektedir. Öğrenciler “Ailemi Tanıyorum” kategorisinde somut olarak en fazla “Ağaç”, “Okul”, “Güneş” ve “Meyve” metaforlarını; soyut olarak en fazla “ Sevgi”, “Aile”, “Mutluluk” ve “Toplum” metaforlarını geliştirmişlerdir. Bu doğrultuda yapılan değerlendirmelere aşağıda yer verilmiştir.

“Ailemi Tanıyorum” kategorisine ilişkin metaforlar göz önüne alındığında, öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde “ Geçmişimi Öğreniyorum” ünitesinde yer alan geliştirme düzeyindeki somut ve soyut benzetme düzeylerinde kavramlara ilişkin, hayatın içinden, farklı konu alanlarına ilişkin bilgileri içerme boyutuna vurgu yaptıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin bu kategoride yer alan metaforlara ilişkin olarak yapmış oldukları bazı özgün metaforlar ve yüklenen anlamlar şöyledir.

“Aile okul gibidir. Çünkü bize konuşmayı, yürümeyi ve buna benzer bir çok şeyi öğretir” (Ö42).

“Aile ağaç gibidir. Çünkü her ağacın bir çok dalları vardır. Ailede de ağacın dalları gibi çocukları vardır.”(Ö34).

“Akrabalık gül gibidir. Çünkü her yaprağı bir üyeye benzer.(Ö28).

“Akrabalık zincir gibidir. Çünkü zinciri koparamazsın, akrabalar birbirine bağlı zincir gibidir.(Ö24).

“Aile hayat gibidir. Çünkü bizim büyümemize yardım eder” (Ö44).

“Aile mutluluk gibidir. Çünkü her zaman huzur buluyor ve ailenle eğlenebiliyorsun ”(Ö14).

“Kültürel Zenginlik” Kategorisi

Öğrenciler “Kültürel Zenginlik” kategorisinde yer alan “Giyim “ geliştirme kavramı somut benzetme yönünde 11 adet metafor, 6 soyut benzetme yönünde toplam 55 öğrenci tarafından üretilmiştir. Bu kategoriye oluşturan metaforlar 55 öğrenci tarafından 11 somut, 6 soyut metafor geliştirildiği görülmektedir. Öğrenciler “Kültürel Zenginlik” kategorisinde somut olarak en fazla “Kılık Kıyafet” ve “Süs” metaforlarını; soyut olarak en fazla “ Koruma” ve “ Tarz” metaforlarını geliştirmişlerdir. Bu doğrultuda yapılan değerlendirmelere aşağıda yer verilmiştir.

“Giyim koruma gibidir. Çünkü bizi dış etkilerden korur.”(Ö6).

“Giyim kaplık gibidir. Çünkü giyimler bizi kaplıkta kitapları kaplar.”(Ö22).

“Giyim tarz gibidir. Çünkü istediğini ve sevdiğini giymek bir tarzdır.(Ö32).

“Giyim din gibidir. Çünkü bazıları kapalı bazıları açık giyer.”(Ö36).

“Geçmişten Geleceğe” Kategorisi

Öğrenciler “*Geçmişten Geleceğe*” kategorisinde yer alan “Cumhuriyet” geliştirme kavramı somut benzetme yönünde 11 adet metafor, 9 soyut benzetme yönünde toplam 55 öğrenci tarafından üretilmiştir. Bu kategoriyi oluşturan metaforlar 55 öğrenci tarafından 10 somut, 10 soyut metafor geliştirildiği görülmektedir. Öğrenciler “*Geçmişten Geleceğe*” kategorisinde somut olarak en fazla “Ev” ve “Güneş” metaforlarını; soyut olarak en fazla “Bağımsızlık” ve “Özgürlük” metaforunu geliştirmişlerdir. Bu doğrultuda yapılan değerlendirmelere aşağıda yer verilmiştir.

“*Cumhuriyet özgürlük gibidir. Çünkü cumhuriyet olunca kendimi daha rahat ,daha iyi ifade edebilirim.*” (Ö16).

“*Cumhuriyet bağımsızlık gibidir. Çünkü bağımsızlığı olmayan bir devletin cumhuriyeti olmaz.*” (Ö51).

“*Cumhuriyet ev gibidir. Çünkü evde rahat ve güvendediz. Cumhuriyette de güvendediz*”(Ö34).

“*Cumhuriyet Atatürk gibidir. Çünkü Atatürk’üm bu devlete sahip çıktı ve sonra cumhuriyeti kurdu ve bize armağan etti.*” (Ö40).

“*Cumhuriyet çöken bir taht gibidir. Çünkü cumhuriyet haklın kendi kendini yönetmesidir. Kralların yönetmesi değil.*”(Ö19).

Öğrencilerin geçmişimi öğreniyorum ünitesinde yer alan geliştirme düzeyi kavramlarına yönelik ortaya koydukları ortak metaforlar incelendiğinde en çok Aile ve Akraba kavramlarında (6), sonra Aile ve Cumhuriyet kavramlarında (3), en az da Akraba ve Cumhuriyet (1),Aile ve Giyim (1) ve Cumhuriyet ve Giyim (1) olduğu görülmektedir.

4. Tartışma

Güven ve Akhan (2010)’a göre metaforlar, bireyin duygularını, düşüncelerini ve tutumlarını yansıtmaları bakımından önem taşırlar. Örneğin öğrencilerin dersler hakkındaki tutumlarını ortaya çıkarmak ve böylece derslerin yeterli, yetersiz ya da eksik yönlerinin görülmesini ve yeniden yapılandırılmasını sağlamak mümkün olabilir. Bu da metaforların değerlendirme aracı olarak kullanılmasını da sağlayabilir.

Yapılan çalışmada 4. sınıf öğrencileri “ Geçmişimi Öğreniyorum “ ünitesinde yer alan Aile,Akrabalık,Cumhuriyet ve Giyim geliştirme kavramlarına ilişkin metaforlar oluşturmuşlardır. Öğrenciler, geliştirme kavram metaforlarını oluşturulurken; toplam 71 metafor oluşturarak 41’i somut ve 30’u soyut benzetmeler seçmişlerdir. Kavramları açıklamada Ailemi tanıyorum kategorisinde 34, Kültürel Zenginliğimiz 17, Geçmişten Geleceğe 20 metafor kullanılmıştır.

Öğrencilerin geçmişimi öğreniyorum ünitesinde yer alan geliştirme düzeyi kavramlarına yönelik ortaya koydukları 12 ortak metaforlar görülmektedir. Bunların 6sı (Çiçek, kardeş, ağaç, güneş, zincir, insan) somut; 6 sı da(sevgi, mutluluk, toplum, dost, bağ, koruma) soyut kavramları yansıtmaktadır.

Sonuç olarak öğrencilerin geliştirme kavramlarına yönelik daha çok somut kavramları tercih ettikleri soyut kavramları daha çok somutlaştırmaya çalıştıkları gözlemlenmiştir. Öğrencilerin gelişim düzeyleri dikkate alındığında somut işlemler döneminin ortasında yer aldıkları görülmektedir. Sosyal Bilgiler programı incelendiğinde geçmişimi öğreniyorum ünitesine ait kazanımların bilişsel alana yönelik olduğu duyuşsal alan becerileri ve psikomotor becerilerine yönelik kazanımların oluşturulmasında eksiklikler olduğu gözlemlenmiştir. Öğrencilerin bilgiye dayalı öğretim süreçlerine maruz bırakılması soyut kavram kazanımlarında zenginleşmelerinin önüne geçilebilir. Öğrencilerin duyuşsal becerilerini ön plana çıkaran program kazanımları hayat boyu öğrenmelerinin destekleyebileceği düşünülmektedir. Metaforlar yardımıyla bu becerilerin ne düzeyde gerçekleştirilebileceği araştırılabilir.

5. Kaynaklar

- Arslan, M. M. ve Bayrakçı, M. (2006). Metaforik düşünme ve öğrenme yaklaşımının eğitim-öğretim açısından incelenmesi. *Milli Eğitim*, 35(171), 100-108.
- Aydoğdu, E. (2008). *İlköğretim okullarındaki öğrenci ve öğretmenlerin sahip oldukları okul algıları ile ideal okul algılarının metaforlar (mecazlar) yardımıyla analizi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Osmangazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Beşkardeş, S. (2007). *Üstün Zekâlı Ve Özel Yetenekli Öğrencilerin Yabancı Dil (İngilizce) Öğretiminde Metafor Sisteminin Uygulanması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Clarcken, R. H. (1997). *Five metaphors for educators*. , American Educational Research Association .(ERIC Document Reproduction Service No. ED407408).
- Evans, R. W. (2004). *The social studies wars: what should we teach the children?*, New York: Teacher Collage Press, Columbia University.

- Fretzin, L. (2001). Metaphors in Teaching. 18.03.2015 tarihinde <http://lrs.ed.uiuc.edu/students/fretzin/EPL11q5Metaphors.htm> adresinden alınmıştır.
- Güngördü, E. (2001). *İlköğretimde hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Hanson, L. (1993). *Affective response to learning via visual metaphor*. Annual Conference of the International Visual Literacy Association, October 13-17, New York.
- Kılıç, F. ve Arakan, K. (2010). *Birinci sınıf velilerinin veli eğitimine ve çocuklarının okula başlamalarına ilişkin algılarının metaforlar (mecazlar) yardımıyla analizi*. 9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu, Elazığ,(s.908-910).
- Miles, M.B. and Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- NCSS, (1992). A Vision of powerful teaching and learning in the social studies: building social understanding and civic efficacy. 18.05.2015 tarihinde <http://www.socialstudies.org/positions/powerful/> adresinden alınmıştır.
- Saban, A. (2009). “Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip olduğu zihinsel imgeler”. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.
- Osborn, M. (1997). The play of metaphors. *Education*, 118 (1).
- Sanchez, A., Barreiro J. M. & Maojo V. (2000). Design of virtual reality systems for education : A cognitive approach. *Education and Information Technologies*, 5, 4.
- Taylor, W. (1984). *Metaphors of Education*, Heineman Educational Books Ltd, London
- Töremen, F. ve Döş, İ.(2009). İlköğretim Öğretmenlerinin Müfettişlik Kavramına İlişkin Metaforik Algıları, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(4),1973-2012.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yob, I. M. (2003). Thinking constructively with metaphors. *Studies in Philosophy and Education*, 22, 127-138.